

Sygnatura akt III U 10/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Konin, dnia 16-06-2014 r.

Sąd Okręgowy w Koninie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia – **SO Jadwiga Świącicka**

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Elwira Świecka

przy udziale

po rozpoznaniu w dniu 16-06-2014 r. w Koninie

sprawy W. M.

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o ponowne ustalenie prawa do renty

na skutek odwołania W. M.

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

z dnia 20 listopada 2013r. znak: (...)

I. Oddala odwołanie

II. Odstępuje od obciążania odwołującego kosztami zastępstwa procesowego.

III U 10/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 listopada 2013r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. odmówił W. M. prawa do ponownego ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, w sprawie zakończonej prawomocną decyzją z dnia 2 stycznia znak (...), którą orzeczono brak prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy podniósł, że prawomocną decyzją z dnia 2 stycznia 2013r. odmówił wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Wnioskiem z dnia 10 października 2013r. ubezpieczony wniósł ponownie o ustalenie prawa do świadczenia rentowego - wznowienie postępowania. Z akt sprawy wynika, że nie zmieniły się istniejące przed okoliczności dotyczące stażu, stąd niezdolność do pracy skutkująca przyznaniem świadczenia rentowego winna nadal powstać przed dniem 30 grudnia 1992r. Dokumentacja medyczna, która została złożona wraz z wnioskiem nie wskazuje w swej treści na nowe okoliczności dotyczące zdrowia istniejące przed 30 grudnia 1992r.

W związku z powyższym, organ rentowy odwołał się do treści art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Zdaniem organu rentowego, przepis ten wskazuje może działając z urzędu, lub na wniosek, po uprawomocnieniu się

decyzji w sprawie dokonać ponownych ustaleń co do prawa do świadczeń. Mogło to nastąpić w przypadku, gdy po uprawomocnieniu się decyzji wnioskodawca wskazał na nowe okoliczności dotyczące stanu zdrowia.

Wnioskodawca wraz ze złożonym wnioskiem, wnioskodawca nie wskazał na nowe okoliczności, dotyczące stanu zdrowia, które mogłyby świadczyć o niezdolności do pracy przed 30 grudnia 1992r. W związku z powyższym brak było podstaw do ponownego badania lekarskiego.

Odwołanie od tej decyzji wniósł W. M., domagając się ponownego przeanalizowania sprawy, gdyż uważa, że zaistniały nowe okoliczności uzasadniające wznowienie. Przedłożył nowe zaświadczenie lekarskie, gdyż doznał ponownego udaru mózgu w 2013r. w szpitalu w I..

W odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy wniósł o jego oddalenie, odwołując się do argumentacji zawartej w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił i zważył co następuje:

W. M. urodził się (...)

W dniu 10 października 2012r. złożył wniosek o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W kwestionariuszu dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawca podał, że:

1. w okresie od 1 września 1971r. do 12 czerwca 1974r. był zatrudniony w (...) Hucie (...) – jako uczeń (świadcstwo pracy);
2. od 2 lipca 1974r. do 25 lutego 1983r. był zatrudniony w (...) Hucie (...) jako elektryk (świadcstwo pracy);
3. od 1 kwietnia 1983r. do 11 października 1986r. zatrudniony był u M. G. – (...) jako pracownik fizyczny (potwierdzenie ZUS);
4. od 1 lutego 1987r. prowadził własną działalność gospodarczą do 14 listopada 1996r. (potwierdzenie ZUS opłacenie składek jedynie od 1 lutego 1987r. do 30 czerwca 1991r.)
5. od 29 listopada 1996r. do 13 czerwca 2004r. zarejestrowany był w Urzędzie Pracy w K. (zaświadczenie PUP - z tego zasiłek dla bezrobotnych od 30 listopada 1996r. do 29 listopada 1997r);
6. od 20 września 2004r. do 2 kwietnia 2006r. ponownie był zarejestrowany w Urzędzie Pracy w K.;
7. od 28 kwietnia 2006r. do nadal prowadzi własną działalność gospodarczą (informacja ZUS iż nie były opłacane składki).

Na podstawie powyższych dokumentów ZUS ustalił, że wnioskodawca wykazał łącznie 20 lat 4 miesiące 18 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym żadnego okresu w ostatnim dziesięcioleciu sprzed złożenia wniosku.

Wymagany okres składkowy i nieskładkowy w ostatnim dziesięcioleciu wnioskodawca wykazał przed 30 grudnia 1992r.

W związku z powyższym organ rentowy wystąpił do Lekarza Orzecznika ZUS o wydanie orzeczenia na okoliczność ustalenia, czy wnioskodawca spełnia przesłankę do nabycia prawa do tego świadczenia, tj. czy jest przynajmniej częściowo niezdolny do pracy przed dniem 30 grudnia 1992r.

Lekarz Orzecznik ZUS w orzeczeniu z dnia 6 grudnia 2012r. rozpoznał u wnioskodawcy stan po udarze niedokrwiennym mózdzku we wrześniu 2011r., stan po angioplastyce niedrożnej lewej (...)26 stycznia 2012r., niedrożność prawej tętnicy szyjnej, nadciśnienie tętnicze, zaburzenia depresyjne. W ocenie Lekarza Orzecznika wnioskodawca obecnie jest całkowicie niezdolny do pracy od 20 września 2011r. do grudnia 2014r. Brak jest natomiast

dowodów na istnienie niezdolności do pracy przed 30 grudnia 1992r. Na tej podstawie decyzją z dnia 2 stycznia 2013r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do renty.

W uzasadnieniu tej decyzji pozwany organ rentowy podniósł, że przepis art. 57 ust. 1 oraz 58 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach Z FUS stanowi, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje osobie która spełnia łącznie następujące warunki:

1. jest niezdolna do pracy;
2. ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 5 lat w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, jeżeli niezdolność do pracy, powstała w wieku powyżej 30 lat;
3. niezdolność do pracy powstała w okresach o których mowa w art. 57 ust. 1 pkt. 3 ustawy albo nie później niż w ciągu miesięcy od ustania tych okresów.

Wg ustaleń ZUS na dzień złożenia wniosku wnioskodawca nie wykazał żadnego okresu składkowego i nieskładkowego, wymagany okres wnioskodawca wykazał na dzień 30 grudnia 1992r. i na ten dzień winien być uznany za niezdolnego do pracy. Tymczasem wnioskodawca został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy, ale po dniu 30 grudnia 1992r. a dokładnie od 20 września 2011r. do grudnia 2014r. Zdaniem ZUS, wnioskodawca nie spełnia łącznie przesłanek do nabycia prawa do renty tj. istnienie niezdolności do pracy w dacie kiedy spełnił on przesłankę 5 lat składkowych i nieskładkowych w ostatnim dziesięcioleciu sprzed złożenia wniosku.

Wnioskodawca wniósł odwołanie od tej decyzji, które zostało odrzucone postanowieniem Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 lipca 2013r. w sprawie III U 185/13, a zażalenie wnioskodawcy od tego postanowienia zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 13 września 2013r. w sprawie III AUz 122/13.

W sprawie tej przeprowadzona została opinia biegłych neurologa, psychiatry i internisty, którzy w opinii z dnia 19 marca 2013r. rozpoznając u wnioskodawcy nadciśnienie tętnicze, resztkowe objawy ogniskowe po przebyłym udarze niedokrwiennym mózdzku i w następstwie wieloogniskowych drobnych zmian niedokrwiennym mózgu, stan po angioplastyce tętnicy szyjnej wewnętrznej lewej z implantacją stentu z powodu całkowitej niedrożności tej tętnicy, istotne zwężenie tętnicy szyjnej wewnętrznej lewej pochodzenia miażdżycowego, zaburzenia adaptacyjne. Biegli stwierdzili, że wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy na okres 3 lat licząc od udaru mózdzku, natomiast uznali, że brak jest dowodów na istnienie u niego niezdolności do pracy przed 30 grudnia 1992r. Biegli podnieśli, że w 2001r. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności odmówił zaliczenia wnioskodawcy do osób niepełnosprawnych, co wskazuje, że nawet w tej dacie nie mógł być uznany za niezdolnego do pracy.

W dniu 10 października 2013r. wnioskodawca ponowił wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy wg załączonych dokumentów oraz znajdujących się w sprawie o rentę.

W kwestionariuszu dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawca podał te same okresy ubezpieczenia co przy pierwszym wniosku.

ZUS Wydział (...) w piśmie z dnia 29 października 2013r. poinformował Wydział (...) że stan zadłużenia na dzień 20 października 2013r. nie uległ zmianie.

Wnioskodawca przedłożył zaświadczenie o aktualnym stanie zdrowia z dnia 2 października 2013r.

ZUS uznał, że wnioskodawca nie przedłożył nowych okoliczności dotyczących stanu zdrowia, w związku z powyższym w zaskarżonej decyzji odmówił wnioskodawcy prawa do ponownego ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, w sprawie zakończonej prawomocną decyzją z dnia 2 stycznia znak (...), którą orzeczono brak prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Nie przedłożył bowiem dokumentów dot. niezdolności do pracy przed 30 grudnia 1992r.

W odwołaniu wnioskodawca kwestionował stanowisko ZUS, że nie przedłożył nowych dokumentów dotyczących stanu zdrowia, tymczasem on przedłożył zaświadczenie lekarskie z dnia 2 października 2013r.

Po wniesieniu odwołania, Sąd powołał biegłych psychiatrę i kardiologa - w oparciu o przepis art. 278 k.p.c.

Biegły kardiolog rozpoznając u wnioskodawcy stan po dwukrotnym udarze mózgu niedokrwiennym (2011,2013), najprawdopodobniej w mechanizmie zatorowania, napadowe migotanie przedsionków w wywiadzie, nadciśnienie tętnicze, zaburzenia pamięci i rozumowania. Stwierdził, że wnioskodawca jest całkowicie trwale niezdolny do pracy. Choroba, która doprowadziła do wystąpienia całkowitej niezdolności do pracy, występowała już wcześniej, w następnych latach stwierdzono napady migotania przedsionków. Okres ten mógł wystąpić 3-5 lat wcześniej czyli od 2006r. Brak jest jednak podstaw do uznania, że choroba ta wystąpiła przed 30 grudnia 1992r.

W ocenie biegłego psychiatry u wnioskodawcy występują łagodne zaburzenia procesów poznawczych i jest częściowo trwale niezdolny do pracy ale od 20 września 2011r. Brak podstaw do ustalenia niezdolności do pracy przed tą datą.

Pełnomocnik ZUS w piśmie z dnia 2 czerwca 2014r. oświadczył, że nie wnosi zastrzeżeń do opinii biegłych.

Na rozprawie w dniu 16 czerwca 2014r. wnioskodawca podniósł, że nie kwestionuje orzeczenia Lekarza Orzecznika ZUS, bo był chory wcześniej, ale się nie leczył. Domagał się jednak przyjęcia, że mimo zaległości składkowych, posiada wymagane okresy składkowe i nieskładkowe. Zaległość ta może być egzekwowana ze świadczenia, które zostanie mu przyznane. Mimo nieopłacenia składek, to nieprzerwanie prowadził on działalność gospodarczą od czasu zwolnienia z Huty. Działalność tą prowadził w niepełnym wymiarze, a nie było możliwości opłacania niższych składek.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego oraz w oparciu o opinię biegłych sądowych – lekarzy: psychiatry kardiologa

Sąd uznał przeprowadzone w sprawie opinie biegłych za jasne i wyczerpujące. Biegli wydali je bowiem po zapoznaniu się z istniejącą dokumentacją medyczną oraz po przeprowadzeniu wywiadu i przebadaniu odwołującej. Stanowiska zawarte w opiniach biegli wszystkich specjalności należy uzasadnili, podpierając się w tym względzie dokumentacją medyczną i wynikami przeprowadzonych badań, mając także na względzie przedłożoną przez nią dokumentację medyczną.

W art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. podkreślona jest kontrolna funkcja postępowania sądowego i zasada, że jego przedmiotem może być tylko żądanie przedmiotem rozpoznania przed organem rentowym.

W postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niedopuszczalne jest merytoryczne rozpoznanie żądań, które wykraczają poza podstawę faktyczną decyzji zaskarżonej odwołaniem, niedopuszczalne jest zatem merytoryczne rozpoznanie żądań, które wykraczają poza podstawę faktyczną decyzji zaskarżonej odwołaniem.

Pozwany organ rentowy rozważał w zaskarżonej decyzji, czy zachodzą przesłanki do ponownego rozpoznania wniosku o rentę, w sprawie zakończoną prawomocną decyzją z dnia 2 stycznia 2013r. w kontekście art. 114 ustawy emerytalnej.

Uregulowana w art. 114 ust. 1 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 83a ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych instytucja wznowienia postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, oznacza nadzwyczajną kontynuację postępowania w tej samej sprawie, w której organ rentowy ma możliwość zniwelowania własnego uchybienia powstałego przy ustalaniu prawa do świadczenia, natomiast zainteresowany uprawniony jest do ubiegania się o świadczenie, którego mu nie przyznano, jeżeli wcześniej nie powołał się na okoliczności lub nie przedstawił dowodów uzasadniających powstanie takich uprawnień. W tym trybie dochodzi więc do uchylenia zarówno korzystnych jak i niekorzystnych dla zainteresowanego rozstrzygnięć.

Przepis art. 114 tej Ustawy stanowi podstawę pozwalającą na zmianę prawomocnej decyzji tak w sytuacji, gdy osoba, której odmówiono prawa do świadczenia w związku z nie udowodnieniem faktu spełnienia wszystkich wymaganych

przez prawo warunków, przedstawi nowe dowody uzyskane już po wydaniu decyzji potwierdzające to prawo, jak i wtedy, gdy z nowych dowodów czy okoliczności wynika brak podstaw do przyznania świadczenia.

W tym znaczeniu wnioskodawca nie przedstawił nowych okoliczności istniejących

przed wydaniem prawomocnej decyzji z dnia 2 stycznia 2013r.

Orzeczenie Lekarza Orzecznika z dnia 6 grudnia 2012r. i opinie biegłych, zgodne z tym orzeczeniem ostatecznie nie były przez wnioskodawcę kwestionowane, a spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do oceny prawidłowości ustalenia przez ZUS okresów składkowych i nieskładkowych.

Niewątpliwie do nowego wniosku, wnioskodawca nie dołączył nowych dowodów dot. okresów składkowych dotychczas nieuwzględnionych przez pozwanego. Domagał się natomiast ustalenia, że prowadzenie przez niego działalności gospodarczej zarejestrowanej w Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej bez opłacania składek, jest okresem zaliczanym do wymaganych okresów składkowych w rozumieniu art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a dokładnie w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt. 1 cyt. Ustawy.

Żądanie to nie jest uprawnione.

Na wstępie należy przytoczyć treść art. 5 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się, z zastrzeżeniem ust. 2-5, następujące okresy:

- 1) składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) nieskładkowe, o których mowa w art. 7.

Przy czym, przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości okresy nieskładkowe uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych.

Istotna dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest treść przepisu art. 5 ust. 4 ustawy emerytalnej, który stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty dla:

1) płatników składek, zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenia emerytalne i rentowe,

2) osób współpracujących z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność

- nie uwzględnia się okresu, za który nie zostały opłacone składki, mimo podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w tym okresie.

Wobec ubezpieczonych zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne za okres przypadający przed dniem wejścia w życie ustawy oraz osób współpracujących z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność przed dniem wejścia w życie ustawy przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio (art. 6. 5 ust. 5 tej Ustawy).

W wyroku z dnia 15 kwietnia 2011 r. w sprawie I UK 375/10 Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że do okresu uprawniającego do nabycia prawa do świadczeń (w rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy sprawie o świadczenie przedemerytalne) nie wlicza się okresu obowiązkowego ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, za który osoba ubiegająca się o to świadczenie nie opłaciła należnych składek.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że w przypadku osób, które są zobowiązane do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne, czyli m.in. osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, nie ma powodu włączania do okresu uprawniającego do emerytury (lub renty) okresu obowiązkowego ubezpieczenia (istnienia obowiązku opłacania składki), za który płatnik składek nie płacił. Wynika to stąd, że wskazane osoby są jednocześnie ubezpieczonymi i płatnikami składek w rozumieniu odpowiednio art. 4 pkt 1 i pkt 2 lit. d ustawy o

systemie ubezpieczeń społecznych. Nie ma zatem względów przemawiających za sanowaniem niespełnienia przez nie warunków nabycia świadczenia, spowodowanego ich własnym zaniechaniem w spełnieniu obowiązku składkowego.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że bezpodstawne jest żądanie wnioskodawcy zaliczenia okresu obowiązkowego polegania ubezpieczeniu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, bez opłacenia składek.

Wobec powyższego Sąd uznał, że do nowego wniosku z dnia 10 października 2013r. wnioskodawca nie dołączył nowych dowodów, ani nie wskazał na nowe okoliczności, w stosunku do poprzedniej prawomocnej decyzji, która pozwoliłaby na wznowienie postępowania w rozumieniu art. 114 ustawy emerytalnej.

Oznacza to, że decyzja pozwanego jest zasadna, a jego odwołanie, od tak skonstruowanej decyzji ZUS podlegało oddaleniu jako nieuzasadnione na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. (pkt. I orzeczenia).

Mając na względzie stan zdrowia wnioskodawcy, fakt, że utrzymuje się z zasiłków z opieki społecznej, na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd odstąpił od obciążania wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego.